

Decyzja
Prezydium KK
nr 14/22

ws. opinii do senackiego projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach (druk sejmowy 1919)

I. Prezydium KK NSZZ „Solidarność” negatywnie opiniuje senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach (druk sejmowy 1919). Projekt ten w dużym zakresie jest tożsamy z tzw. projektem poselskim nowelizacji wskazanej ustawy, w stosunku do którego NSZZ „Solidarność” wyraziło również opinię negatywną – zob. Decyzja Prezydium KK NSZZ „Solidarność” nr 9/22 z dnia 27 stycznia 2022 roku.

II. Odnośnie *ratio legis* – w Uzasadnieniu opiniowanego Projektu podano, że służy on dokończeniu procesu *przywracania sprawiedliwości i godności byłym działaczom opozycji [...]*. Zdaniem NSZZ „Solidarność” proponowane zmiany: po pierwsze - wbrew szumnym zapowiedziom noszą charakter kosmetyczny, po drugie – powodują rozszczęlnienie możliwości uzyskania statusu oraz Krzyża Wolności i Solidarności.

Przepisy powinny być skierowane na potwierdzenie działalności nie tylko przez IPN ale także przez Rady Konsultacyjne oraz Stowarzyszenia zrzeszające działaczy opozycji antykomunistycznej. Prawo wnioskowania i potwierdzania działalności powinny mieć takie organizacje jak NSZZ „Solidarność”, NSZZ „Solidarność” RI, NZZS czy inne, które mają jednoznacznie faktyczne i moralne prawo do takich działań.

III. W przedłożonym Projekcie wprowadza się zmiany w art. 4 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych poprzez odwołanie się – w zakresie definicji „organów bezpieczeństwa państwa” oraz „dokumentów” odpowiednio do art. 2 i 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 1633). Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” podkreśla, że definicje dotychczas obowiązujące

w przywołanej ustawie spełniają rolę w sposób adekwatny z punktu widzenia przesłanek nadania statusu działacza opozycji antykomunistycznej albowiem bardziej precyzyjnie (i rygorystycznie) określają osoby, które nie powinny uzyskać tego statusu. Nie wolno zapominać, że definicje przyjęte w obu ustawach służą innym celom właściwym dla tych ustaw. Powyższe zastrzeżenia dotyczą również proponowanej nowelizacji art. 15a ustawy z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 138).

IV. Kolejny nowelizowany przepis art. 5 ust. 2 dotyczy poszerzenia katalogu podmiotów uprawnionych do występowania z wnioskami o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych wskazanych w art. 5 ust. 2 ustawy o działaczach opozycji [...]. Projekt zakłada przyznanie tego prawa dodatkowo „stowarzyszeniom prowadzącym statutową działalność w sprawach działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych z powodów politycznych lub w zakresie badań historycznych lub regionalnych lub lokalnych, fundacji prowadzącej taką statutową działalność, związku zawodowego, stowarzyszenia zawodowego lub twórczego, organizacji pracodawców, jednostki samorządu terytorialnego lub wojewody”. Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” stoi niezmiennie na stanowisku, że potencjalnymi wnioskodawcami - niebędącymi organami państwa czy samorządu terytorialnego – mogą być tylko te podmioty, które nie tylko w swoich statutach ale również w swojej historii wykazały się działalnością w zakresie opozycji antykomunistycznej, czego nie można powiedzieć o niektórych współczesnych związkach zawodowych, fundacjach czy organizacjach pracodawców.

V. W odniesieniu do samodzielnych przepisów ustawy nowelizacyjnej tj. art. 3 i 4 NSZZ „Solidarność” uważa, iż:

a) art. 3 wprowadza obowiązek weryfikacji dowodowej spraw przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, w których tenże Prezes wydał już decyzję administracyjną w sprawie spełniania warunków uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej czy nadania Krzyża Wolności. Wygląda to na wprowadzenie podstawy prawnej do wznowienia postępowania administracyjnego z urzędu na podstawie nowej definicji dokumentów. Przypomnieć warto, że wznowienie postępowania administracyjnego prawomocnie zakończonego jest oczywiście możliwe ale w przypadku dowodów np. dokumentów muszą one okazać się fałszywe. Nie o to chyba chodziło projektodawcom, że dotychczasowe dokumenty stanowiące podstawę takich decyzji są fałszywe ale np. że nie wszystkie uwzględniono. Ale przesłanka wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania powinna być znacznie precyzyjniej określona.

Co więcej przepis ten wraz z wcześniej wskazanymi zmianami w definicjach dokumentacji i współpracy z organami może spowodować że osoby, co do których nie zachowały się teczki pracy i personalne, „z urzędu” uznane będą za niewspółpracujące z organami bezpieczeństwa PRL.

b) art. 4 wprowadza zmianę w procedurze nadawania *Krzyża Wolności i Solidarności*, polegającą na tym, że wnioskujący mogą składać wnioski bezpośrednio do Kancelarii Prezydenta. Dopiero ta kieruje dokumenty do IPN-u w celu zbadania (art.4 projektu). Odstąpiono zatem od dotychczasowej reguły, że inicjatywę składa się do IPN-u a ten kieruje wniosek do Prezydenta. Dokumenty IPN-u - według projektu – mogą stać się więc bardziej opinią a nie wnioskiem – zatem odpowiedzialność za prawdziwość zawartych tam informacji ulega rozmyciu.

Gdańsk, 3 lutego 2022 r.

Prezydium KK
NSZZ „Solidarność”

SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Zydorek